

บทที่ 1

บทนำ

สภาพปัญหาวิจัย

สังคมในปัจจุบันได้รับอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกตลอดจนอิทธิพลของนานาประเทศที่เข้ามามีส่วนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยม แนวทาง แนวความคิด ทัศนคติ ตลอดจนโครงสร้างของสังคม องค์กร อำนาจ และการเปลี่ยนแปลงในแต่ละบุคคล รวมไปถึงเทคโนโลยีก้าวหน้า ที่ทำให้สภาพของสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน แต่เดิมสังคมไทยเป็นสังคมที่มีพื้นฐานมาจากสังคมเกษตรกรรม รากฐานทางความคิดและระบบความสัมพันธ์ทางสังคมต่าง ๆ จึงพัฒนามาจากลักษณะสังคมเกษตรกรรม ซึ่งมีรากฐานมาจากชนบท ดังนั้น การจะเข้าใจสังคมไทยให้แจ่มชัด ย่อมจะไม่สามารถละเลยความสำคัญของสังคมในชนบทได้เลย

ชนบทไทยมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และเป็นแหล่งกำเนิดระบบความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่สำคัญในสังคมไทยอย่างมากมาย ลักษณะของสังคมไทยนั้นโดยทั่วไปประชากรจะอยู่กันเป็นกลุ่มก้อน หรือที่เรียกกันว่า หมู่บ้าน นั่นเอง หมู่บ้านไทยในอดีตมีลักษณะเป็นแบบชุมชนบุพกาล โดยที่หมู่บ้านเจ้าของร่วมกันของที่นาในหมู่บ้าน มีการปกครองตนเอง มีระบบเศรษฐกิจการผลิตแบบเพื่อยังชีพ (subsistence economy) ซึ่งเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดระบบเครือญาติ ที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน¹

อย่างไรก็ตาม หมู่บ้านชนบทไทยในอดีตนั้น มิใช่จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวอย่างสิ้นเชิงหากแต่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกด้วย โดยเฉพาะกับอำนาจรัฐศักดินา ในกรณีนี้ จักรทิพย์ได้ค้นพบว่า สถาบันหมู่บ้านต้องเผชิญกับอำนาจภายนอก คือ สถาบันรัฐ ซึ่งเป็นรัฐแบบศักดินา รัฐศักดินาไทยได้พยายามเข้าไปฉกฉวยและดูดซับทรัพยากรต่าง ๆ ออกไปจากหมู่บ้าน โดยการขูดรีดส่วนจากหมู่บ้านแบบบังคับนอกกลไกทางเศรษฐกิจ เช่น พวกของป่า หรือมิฉะนั้น ก็เข้ามาเกณฑ์แรงงานเป็นระยะ ๆ แต่รัฐศักดินาไทยไม่ได้เปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตและความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในหมู่บ้าน² เมื่อเป็นเช่นนี้ หมู่บ้านนี้ หมู่บ้านไทยจึงสามารถรักษาความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมเอาไว้ได้ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางการผลิตในหมู่บ้าน ถึงแม้ว่ารัฐศักดินาไทยมิได้เข้าไปเปลี่ยนแปลงการผลิต แต่สิ่งหนึ่งที่หมู่บ้านชนบทได้รับอิทธิพลจากรัฐศักดินา คือ ระบบ

¹ จักรทิพย์ นาดสุภา, เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2527).

² เรื่องเดียวกัน.

อุปถัมภ์ อิทธิพลนี้ส่งผ่านโดยการเกณฑ์แรงงานไพร่ของรัฐศักดินา แรงงานไพร่เมื่อถูกจับเข้าไปทำงาน ซึ่งอาจจะเป็นไพร่สมหรือไพร่หลวง ภายใต้สังกัดของขุนนางหรือกษัตริย์ แรงงานเหล่านี้เมื่อกลับเข้าไปในเขตชนบทก็รับเอาระบบอุปถัมภ์เข้าไปในจิตสำนึกของตนเองด้วย ดังนั้น ในแง่ของโครงสร้างอำนาจดั้งเดิมแบบเครือญาติของชุมชนชนบท จึงถูกทำลายโดยโครงสร้างอำนาจแบบอุปถัมภ์ที่เข้าไปในชุมชน

ต่อมาเมื่อสังคมไทยรับเอาระบบทุนนิยมเข้ามาจากตะวันตก ระบบทุนนิยมมิได้ถูกจำกัดอยู่เฉพาะในเมืองเท่านั้น เข้าไปโดยการอิงอำนาจรัฐและขุนครีตหมู่บ้านในลักษณะเดียวกันกับศักดินา คือ ขุนครีตนอกกลไกเศรษฐกิจ เช่น การเรียกดอกเบี้ยในอัตราที่สูงหรือการเก็บค่าเช่าที่ดินแพง ๆ ซึ่งเป็นวิธีบังคับของวิถีการผลิตแบบศักดินานั้นเอง ดังนั้น การเข้าไปของทุนนิยมสู่ชนบทในอดีต จึงมิได้เข้าไปเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางการผลิตในหมู่บ้านแต่อย่างใด เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางการผลิตในหมู่บ้านชนบทไทยจึงไม่เปลี่ยนแปลงมากนักเช่นกัน และโดยที่ระบบทุนนิยมไทยผูกพันกับอำนาจรัฐจึงทำให้ความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบทุนนิยมผนวกเอาความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เข้าไปด้วยกรณีนี้ ศิวรักษ์ พบว่า ความรู้สึกแบบอุปถัมภ์ของชาวนาไทยมีความหนาแน่นตามกระแสทุนนิยมที่เข้าไป³

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยซึ่งเปลี่ยนรูปแบบจากรัฐศักดินามาเป็นรัฐแบบทุนนิยมขุนนาง ได้พยายามอย่างยิ่งยวดที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นแบบทุนนิยมตะวันตกจนกระทั่งปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยโดยความร่วมมือและช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาและธนาคารโลกได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นมา เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศให้เป็นไปตามแบบทุนนิยมตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศแม่แบบ การนำเอาแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามานั้น ทำให้รัฐไทยต้องลงทุนด้านปัจจัยพื้นฐาน (infra-structure) เช่น ถนน ไฟฟ้า เป็นต้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการขยายเครือข่ายของระบบทุนนิยมออกไปให้กว้างไกล ในระยะต่อมารัฐไทยก็ยังเน้นเศรษฐกิจเพื่อการส่งออกมากขึ้นโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร การเน้นเช่นนี้ ทำให้ระบบเกษตรของไทยซึ่งผลิตเพื่อยังชีพในอดีตได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นผลิตเพื่อขายมากขึ้นพืชเศรษฐกิจต่าง ๆ (เช่นมันสำปะหลัง ข้าวโพด ฯลฯ) ถูกสนับสนุนให้ปลูกกันอย่างกว้างขวาง

³ศิวรักษ์ ศิวารมย์, 'กระบวนการการแบ่งชนชั้นชาวนา : ศึกษากรณีภาคกลาง 2485-2524' (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527).

ภายใต้สภาพการณ์เช่นนี้ ชนบทได้ถูกแทรกแซงโดยระบบรัฐ-ราชการ และระบบทุนนิยมอย่างหนักหน่วงและรุนแรง โดยมีแนวคิดการพัฒนาเป็นตัวชี้หน้าและการพัฒนาได้สร้างอำนาจให้แก่กลไกรัฐอย่างมหาศาล⁴ ทั้งยังอำนวยความสะดวกในการชูดริตผลผลิตส่วนเกินจากชนบทของทุนนิยมด้วย⁵ นอกจากรัฐและระบบทุนนิยมที่เข้าไปในชนบทแล้ว กลไกภายนอกที่เข้าไปแทรกแซงชนบท ก็คือ ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะตั้งแต่ พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา ระบบการเมืองแบบนี้ ก็เข้าไปในหมู่บ้านชนบทอย่างต่อเนื่องเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การแทรกแซงจากภายนอกในชนบทนี้ มีข้อที่ควรพิจารณาอีกประการ คือ ระดับของการแทรกแซง ทั้งนี้เพราะว่าเงื่อนไข และสภาพต่าง ๆ เช่น ในด้านสภาพภูมิประเทศ ทรัพยากร ผู้นำอำนาจ กิจกรรม สภาพต่าง ๆ ของชนบทไทยในแต่ละที่ไม่เหมือนกัน ประกอบกับปัจจัยภายนอกเองก็มีค่าจำกัดบางประการ จึงเป็นเหตุทำให้ระดับของการแทรกแซงจากภายนอกที่เข้าไปในหมู่บ้านชนบทไทยมีความแตกต่างกัน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้ระบบความสัมพันธ์ต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านชนบทไทย จึงมีความแตกต่างและหลากหลาย ตามแรงกระแทกมากน้อยจากปัจจัยภายนอกที่เข้ามา

จากเงื่อนไขดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจว่า ชนบทไทยที่ได้รับผลกระทบจากภายนอกที่แตกต่างกันนี้ จะมีการจัดระบบโครงสร้างความสัมพันธ์ทางอำนาจของผู้นำ การยอมรับของสังคมมากน้อยแตกต่างกันหรือไม่ และภายใต้ทรัพยากรและเครือข่ายที่มีอยู่ มีเงื่อนไขหรือปัจจัยอะไรที่เป็นสิ่งค้ำจุนอำนาจของชนชั้นนำในชนบทอยู่บ้าง

การตัดสินใจเลือกศึกษาผู้นำท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี เป็นเมืองหลักเมืองหนึ่งในภาคตะวันตกของประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้เล็งเห็นว่าความเจริญเติบโตทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เป็นไปในระดับสูง จึงกำหนดให้เทศบาลเมืองราชบุรีเป็นเมืองหลัก ที่บรรจุอยู่ในโครงการพัฒนาเมืองหลักที่ 2 มี 8 เมือง ได้แก่⁶ เทศบาลเมืองพิษณุโลก นครสวรรค์ อุตรธานี ชลบุรี ราชบุรี สุราษฎร์ธานี หาดใหญ่ และภูเก็ต

⁴วิทยากร เชียงกุล, "การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทภาคกลาง : ผลการขยายตัวของเศรษฐกิจทุนนิยม 2503-2523 (กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525).

⁵เรื่องเดียวกัน.

⁶บริษัทชินแคลร์ไนท์ พาร์ทเนอร์ จำกัด, โครงการพัฒนาเมืองหลัก รอบที่ 2 การศึกษาความเป็นไปได้ (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย สำนักงานให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ แห่งประเทศออสเตรเลีย, มิถุนายน 2533), หน้า 1-3.

โครงการพัฒนาเมืองหลักรอบแรกได้จัดทำขึ้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 โดยทำการจัดหาสิ่งสาธารณูปโภคทางด้านสังคม และกายภาพให้กับเมืองที่สำคัญของภาคต่าง ๆ 4 แห่งได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลเมืองขอนแก่น นครราชสีมา และสงขลา ซึ่งช่วยลดความไม่เสมอภาค ระหว่างเมืองเหล่านี้และกรุงเทพมหานครให้น้อยลง วัตถุประสงค์ของการพัฒนาดังกล่าว คือ เพื่อที่จะกระตุ้นการสร้างสภาวะการณ์ให้กับเมืองเหล่านี้ ให้มีการสร้างงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้คนในท้องถิ่นในภูมิภาคไม่ให้ลี้ภัยเข้ามายังกรุงเทพมหานครมากขึ้น⁷

โครงการพัฒนาเมืองหลัก รอบที่สอง มีองค์ประกอบในการดำเนินการ รวม 3 ประการ

1. โครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานรวม 37 โครงการย่อย (รวมการจัดหาเครื่องจักรกล) ประกอบด้วย ระบบถนน ระบบระบายน้ำ ระบบบำบัดน้ำเสีย การกำจัดขยะและการปรับปรุงชุมชนแออัด
2. โครงการสร้างรายได้ ประกอบด้วย โครงการทำเรือประมง และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
3. องค์ประกอบด้านการจัดองค์กรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ได้แก่ ระบบการเงินการคลัง ระบบการดำเนินการและบำรุงรักษาโครงการ ระบบการควบคุมงานก่อสร้าง และการฝึกอบรมต่าง ๆ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ได้เน้นการพัฒนาเมืองหลักให้มีในลำดับสำคัญสูงในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ อันเป็นการสืบทอดความพยายามในแผนฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5 โดยตระหนักถึงประเด็นสำคัญดังนี้ คือ ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์ชุมชนเมืองที่สำคัญ เพื่อกระจายผลประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจออกไปยังภาคต่าง ๆ และเพื่อการเติบโตอย่างรวดเร็วของกรุงเทพมหานคร และป้องกันการเติบโตของเมืองจะเป็นไปในอัตราที่สูงเกินขีดความสามารถขององค์กรและสภาพทางการเงินของรัฐบาลที่จะจัดการต่อไป องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องเพิ่มความรับผิดชอบในการพัฒนาเมืองเอง และควรจะได้รับอำนาจและแรงจูงใจในการปกครอง และรับภาระด้านการเงินด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญของโครงการพัฒนาเมืองหลักรอบที่สอง มีดังนี้⁸

1. แก้ไขปัญหาความไม่เพียงพอของสิ่งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็น
2. จัดหาสิ่งสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่จำเป็น เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้
3. ปรับปรุงระบบบริหารและการเงินการคลังของเมืองหลัก ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินการและบำรุงรักษาสีงสาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่าง ๆ

⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁸ เรื่องเดียวกัน.

4. สร้างภาวะการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวเศรษฐกิจ และการสร้างงานในเมืองหลักเหล่านี้

เทศบาลเมืองราชบุรี

หน่วยในการวิเคราะห์ในการศึกษาเรื่องนี้คือจังหวัดราชบุรี ราชบุรีเป็นเมืองหลักของภาคตะวันตก ที่มีปัญหาและมีลักษณะทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ที่น่าสนใจแห่งหนึ่ง โดยมีลักษณะสำคัญบางประการดังต่อไปนี้

1. เป็นชุมชนที่มีการขยายตัวของประชาชนค่อนข้างสูง บุคคลที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมมักมีบรรพบุรุษเป็นนักรบหรือเป็นทหาร เนื่องจากจังหวัดราชบุรีเป็นเมืองหน้าด่านที่สกัดกั้นทัพพม่าในประวัติศาสตร์ พระเจ้ากรุงธนบุรีเคยยกทัพมาทำสงครามกับพม่าแถวทุ่งเขา^๑ (ปัจจุบันเป็นสุขาภิบาลเขา อยู่ในเขตอำเภอเมืองราชบุรีอาณาเขตใกล้เคียงกับเทศบาลเมืองราชบุรี) บุคคลเหล่านี้จึงตั้งรกรากริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง จนถึงลูก หลาน เหลน ในปัจจุบัน

2. เป็นที่ตั้งของส่วนราชการสำคัญ ๆ ทั้งราชการส่วนกลางเช่น โรงพยาบาลศูนย์ ศูนย์อนามัยแม่และเด็ก วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยผดุงครรภ์ วิทยาลัยครู ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ ศูนย์ขยายพันธุ์พืชการเกษตร สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันตก ฯลฯ สำหรับราชการส่วนภูมิภาค มีครบทุกหน่วยราชการ และราชการส่วนท้องถิ่น มี 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 3 เทศบาลเมือง และ 19 สุขาภิบาล

3. เป็นที่ตั้งของหน่วยทหารขนาดใหญ่ คือ กรมการทหารช่าง จังหวัดทหารบกราชบุรี และกองพลทหารช่าง

4. ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่มาดำรงตำแหน่งที่จังหวัดราชบุรี เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้ากรมการทหารช่าง ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด ฯลฯ เมื่อเกษียณอายุราชการมักจะปักหลักถิ่นที่อยู่ในจังหวัดราชบุรี โดยเฉพาะเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ทั้งที่บุคคลเหล่านี้มิได้มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดราชบุรีแต่ประการใด ซึ่งในที่นี่พอจะเอ่ยนามได้เช่น อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด มีนายกร บุญยง นายจันทร์ สมบูรณ์กุล นายศักดิ์ โกไศยกานนท์ นายประภิต พิณเจริญ นายพีระ บุญจริง อดีตเจ้ากรมการทหารช่างมี พลตรีสำราญ กมลรัตน์ พลตรีเทียบ บูรณสิงห์ พลตรีประเสริฐ รอดวรรณะ อดีตผู้กำกับฯ มี พ.ต.อ.พร้อม สุขมาก พ.ต.อ.สังเวียน สุขไช พล.ต.ต.จำลอง แสงทวีป พล.ต.ต.ประดับ เกิดอินทร์ เป็นต้น

^๑ขบวน สวาคมนันตี, ประวัติจังหวัดราชบุรีโดยสังเขป หนังสือครบรอบ 30 ปีเทศบาลเมืองราชบุรี (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2508), หน้า 65.

การเข้ามามีบทบาทในตำแหน่งผู้นำของชุมชน เช่น ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล นายกเทศมนตรี เทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล นายกสโมสรโรตารี นายกสโมสรไลออนส์ ประธานมูลนิธิการกุศลต่าง ๆ นายกสมาคมต่าง ๆ มีอยู่หลากหลาย และมีผู้ดำรงตำแหน่งนี้ หลายท่านผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป บางท่านเป็นคหบดี เป็นอดีตข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เป็นอดีตนายพลทหาร เป็นนายพลตำรวจ เป็นผู้รับเหมา เป็นเจ้าของสถานธุรกิจต่าง ๆ เป็นต้น จากลักษณะพิเศษทั้งหมดที่กล่าวมานี้ สังคมชุมชนเทศบาลเมืองราชบุรีจึงเป็นสังคมที่ท้าทายให้นักวิจัยด้านรัฐศาสตร์ศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาในด้านชนชั้นนำ (elite) อำนาจ (power) และโครงสร้างอำนาจในชุมชน (power structure) ทั้งนี้เพื่อตอบคำถามว่าในสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเช่นนี้ ชนชั้นนำเป็นใคร มีคุณสมบัติอะไรเป็นฐาน (base) ใครมีอำนาจ สูงสุดในการตัดสินใจในปัญหาและนโยบายของชุมชน โครงสร้างอำนาจ และความสัมพันธ์ ระหว่างชนชั้นนำในโครงสร้างอำนาจเป็นอย่างไร เป็นต้น ซึ่งผลของการศึกษารั้งนี้ กล่าวได้ว่าเป็นการค้นพบที่น่าสนใจ ทั้งในแง่ของการทดสอบทฤษฎีชนชั้นนำในเชิงปรัชญา ที่มองว่าในทุกสังคมมี 2 ชนชั้นคือ ชนชั้นนำที่เป็นผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองคือ ประชาชน ตลอดจนเชื่อว่า ปัญหา และประเด็น ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจะถูกกำหนดและตัดสินใจโดย ชนชั้นนำ¹⁰ และยังค้นพบธรรมชาติ (nature) ของชนชั้นนำ ในด้านคุณสมบัติและลักษณะทางด้านจิตวิทยา รวมทั้งลักษณะโครงสร้างชนชั้นนำและอำนาจในชุมชนที่กล่าวแล้ว

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบถึงทรัพยากรหรือปัจจัยที่ทำให้ผู้นำก้าวเข้าสู่ตำแหน่ง และมีบทบาทเป็นผู้นำท้องถิ่น
2. เพื่อทราบถึงลักษณะความสำคัญของผู้นำกับเครือข่าย
3. เพื่อศึกษาโครงสร้างของชนชั้นนำในชุมชนเทศบาลเมือง ในแง่ของโครงสร้างอำนาจในชุมชน (community power structure) และการจัดลำดับชั้น (rank) ของชนชั้นนำในด้านการมีอำนาจในการตัดสินใจ
4. เพื่อให้สามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากการวิจัย ประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน

¹⁰ ทฤษฎีชนชั้นนำในยุคคลาสสิก ดูใน Gaetano, Mosca. *The Ruling Class* (New York : McGraw-Hill, 1939); Vilfredo Pareto, *The Mind and Society* (New York: Harcourt, Brace, 1935) ; Robert Michels, *Political Parties : Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy* (Glencoe, IL : The Free Press, 1949).

ขอบเขตของการศึกษา

เทศบาลเมืองราชบุรีเป็นชุมชนเมืองที่ตั้งอยู่ในตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรีเดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาล มีชื่อว่า สุขาภิบาลเมืองราชบุรี ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งสุขาภิบาลหน้าเมือง ร.ศ. 127 เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2448 ต่อมาในสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาลพุทธศักราช 2476 เพื่อยกฐานะของท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เป็นสุขาภิบาลอยู่ขึ้นเป็นเทศบาล และได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองราชบุรี เมื่อ พ.ศ. 2478 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2478 สุขาภิบาลเมืองราชบุรีจึงมีฐานะเป็นเทศบาลเมืองราชบุรีตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 58 ปีเศษ¹¹ มีพื้นที่ประมาณ 8.7 ตารางกิโลเมตร มีประชากร (ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2536) 45,921 คน เป็นชาย 22,567 คน หญิง 23,354 คน จำนวนบ้านเรือน 13,185 หลังคา คร้วเรือน 13,380 ครอบครัว สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะเขตชุมชนในเทศบาลเมืองราชบุรี เนื่องจากเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจพาณิชยกรรม และเป็นที่ตั้งของส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ธนาคารพาณิชย์ ฯลฯ เพื่อให้การศึกษามีขอบเขตที่ชัดเจน และเป็นการศึกษาเพื่อมุ่งตอบปัญหาที่ชี้แนะ อำนาจ และโครงสร้างอำนาจชุมชนเทศบาลเมืองราชบุรีเท่านั้นว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำไปใช้ทำประโยชน์ในชุมชนที่อื่นเป็นเทศบาลเมือง และ หรือชุมชนที่มีเมืองอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ส่วนช่วงระยะเวลาในการศึกษาวิจัยคือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2536 - กันยายน 2537

นิยามศัพท์สำคัญ

ศัพท์สำคัญที่ใช้ในการศึกษาเรื่องนี้ และน่าจะได้ทำความเข้าใจตรงกันในเบื้องต้น มีดังต่อไปนี้

ผู้นำ (elite) หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งครอบครองทรัพย์สินสมบัติ อำนาจ ตำแหน่ง เกียรติยศ และชื่อเสียงในปริมาณมากกว่ากลุ่มบุคคลอื่น ๆ ในสังคม และกลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพลในการตัดสินใจในชุมชนโดยสามารถควบคุม และ ชี้นำ กระทำการหรือการมีพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนได้

อำนาจ (power) หมายถึง แบบแผนของความสัมพันธ์ทางสังคม ในลักษณะมีอำนาจสามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจ และพฤติกรรมของผู้ไม่มีอำนาจให้กระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่บุคคลที่ไม่มีอำนาจต้องปฏิบัติตาม ถ้าไม่ปฏิบัติตามอาจได้รับโทษและมีการบังคับ (sanction) ให้ปฏิบัติตามนั้นได้

¹¹หนังสือที่ระลึกวันสถาปนาครบรอบ 30 ปี เทศบาลเมืองราชบุรี, หน้า 2-15.

โครงสร้างอำนาจชุมชน (community power structure) หมายถึงเนื้อหาซึ่งเป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งอาจเป็นโครงสร้างขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก และอาจเป็นโครงสร้างอำนาจแบบผูกขาดหรือกระจายอำนาจก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของชุมชน และระดับความเจริญทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปแล้วบุคคลซึ่งอยู่ในโครงสร้างอำนาจก็คือชนชั้นนำของชุมชนนั่นเอง

สัมพันธภาพทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มมีความรู้จักมักคุ้นซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงความสัมพันธ์ทางบทบาท ซึ่งคนในกลุ่มมีความชอบพอส่วนบุคคลต่อกันต่างกันไป และความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ต่างกันไป จะมีผลกระทบต่อบทบาทหรือพฤติกรรมของคนในกลุ่ม เพราะคนที่ชอบพอกันจะมีความคาดหวังบทบาทที่ต่างไปจากผู้ที่เขาไม่มีความสนิทชิดเชื่อ ชอบพอกัน ความสัมพันธ์ทางบทบาทที่มีความชอบพอกันจะเป็นตัวกำหนดแบบแผนของการติดต่อสื่อสารข้อมูล และการติดต่อสื่อสารกันนี้เป็นเงื่อนไขอันจำเป็นสำหรับการดำรงของสัมพันธภาพทางอำนาจ ตัวชี้ของสัมพันธภาพในที่นี้คือแบบแผนของการเลือกซึ่งกันและกัน บุคคลที่ถูกเลือกเข้ามาร่วมงานยิ่งมากขึ้นเท่าใด ย่อมแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลที่เขามีต่อกลุ่มมากยิ่งขึ้นเท่านั้นด้วย

การรู้จักคุ้นเคยต่อกัน หมายถึง ระดับของความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม คุ้นเคยกันระหว่างบุคคล ซึ่งได้มาจากการประเมินความรู้สึกของแต่ละบุคคล ที่มีต่อความสัมพันธ์ส่วนตัวกับบุคคลอื่นว่าจะมีความใกล้ชิดกันขนาดไหน เป็นการประเมินความรู้สึกใกล้ชิดหรือเห็นห่างกันระหว่างคนในกลุ่มสังคมเดียวกัน ซึ่งให้เห็นได้จาก ระดับความรู้สึกที่มีต่อกันจะมีตั้งแต่ ไม่เคยรู้จัก เคยได้ยินชื่อ รู้จักบ้าง รู้จักกันดี และสนิทสนมคุ้นเคยกันมาก

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

ตำแหน่งหน้าที่ (position) และหรือความร่ำรวย (wealth) เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดที่ทำให้บุคคลอาศัย หรือทำงาน หรือมีธุรกิจอยู่ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ได้รับการยอมรับและยกย่องให้เป็นชนชั้นนำ และมีเครือข่าย

ตัวแปรและนิยาม

จากสมมติฐานและกรอบความคิดทางทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยข้างต้น ตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

ตัวแปร หมายถึงคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของหน่วยศึกษาต่าง ๆ (บุคคล ครอบครัว กลุ่ม หรืออื่น ๆ) ซึ่งอาจจะทำให้สมาชิก (elements) ภายในหน่วยงานนั้นมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะค่าความแตกต่างกันนั้นจะอยู่ในรูปปริมาณหรือคุณภาพก็ตาม ตัวแปรที่กำหนดขึ้นในการวิจัยครั้งนี้คือ ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ (independent variable) คือ ค่าหรือปริมาณของสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นสาเหตุให้เกิดความผันแปรในตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้มี เพศ เชื้อชาติ อายุ สถานที่เกิด ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ กรรมสิทธิ์ที่ดิน ตำแหน่งทางการ ตำแหน่งทางสังคม ตำแหน่งทางธุรกิจ อุตสาหกรรมการค้า การเป็นสมาชิกสมาคมมูลนิธิหรือองค์การ ความถี่ของการอ่านหนังสือพิมพ์ ความถี่ของการอ่านนิตยสาร วารสาร ความถี่คนฟังข่าววิทยุ ดูโทรทัศน์

ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ ค่าหรือปริมาณของสิ่งที่ผู้วิจัยเชื่อว่าจะสามารถอธิบายได้ โดยการเกิดขึ้นของตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม ในการวิจัยครั้งนี้ 2 ตัวคือ ระดับของความรู้สึกหรือความคิดเห็นในการยอมรับต่อคำถามในการระบุชนชั้นนำ และโครงสร้างอำนาจของชุมชน

การนิยามตัวแปรในเชิงปฏิบัติการ

เพศ ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง เพศชายและเพศหญิง

เชื้อชาติ ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง เชื้อชาติไทย และเชื้อชาติจีน

อายุ ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง จำนวนอายุจริงซึ่งนับเป็นจำนวนปี โดยไม่รวมวันและเดือนเข้าด้วยกัน แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

1. อายุน้อย หมายถึง นับตั้งแต่อายุ 39 ปีลงมา
2. อายุปานกลาง หมายถึง อายุระหว่าง 40-54 ปี
3. อายุมาก หมายถึง อายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป

สถานที่เกิด ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง แหล่งกำเนิดแท้จริงของบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ เกิดในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี และเกิดที่อื่น ๆ

ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง เวลาซึ่งนับจำนวนเป็นปี โดยนับตั้งแต่บุคคลผู้นั้นเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ช่วงคือ

1. ช่วงต่ำ หมายถึง นับตั้งแต่ 25 ปีลงมา
2. ช่วงปานกลาง หมายถึง ตั้งแต่ 26-50 ปี
3. ช่วงสูง หมายถึง ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของบุคคล ซึ่งเริ่มจากต่ำสุดจนถึงสูงสุดของบุคคล ในการวิจัยครั้งนี้เป็น 3 ระดับคือ

1. ระดับต่ำ หมายถึง ตั้งแต่ ม.3 ลงมา
2. ระดับปานกลาง หมายถึง ตั้งแต่ ม.4 - 6 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
3. ระดับสูง หมายถึง ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

อาชีพ หมายถึง หน้าที่หรือการงานซึ่งบุคคลนั้น ๆ ทำอยู่ เพื่อเลี้ยงครอบครัว ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 6 อาชีพคือ รับราชการ นักการเมือง พนักงานรัฐวิสาหกิจ ธนาคาร ผู้ประกอบการธุรกิจการค้า กรรมกร ลูกจ้างชั่วคราว และเกษตรกรกรม

รายได้ หมายถึง รายได้ต่อปีของครอบครัวที่ได้มาจากการประกอบอาชีพ โดยไม่หักค่าใช้จ่าย ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งรายได้ออกเป็น 5 ระดับคือ

- มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท
- มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 - 60,000 บาท
- มีรายได้ตั้งแต่ 60,001 - 90,000 บาท
- มีรายได้ตั้งแต่ 90,001 - 120,000 บาท
- มีรายได้ตั้งแต่ 120,001 บาทขึ้นไป

กรรมสิทธิ์ที่ดิน หมายถึง การถือครองที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยผู้ถือครองมีใบโฉนด ใบเทียบย่าน น.ส. 3 และ ส.ค. 1 อย่างใดอย่างหนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งระดับการถือครองกรรมสิทธิ์ออกเป็น 4 ระดับคือ

- ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง
- มีที่ดินตั้งแต่ 1 - 50 ไร่
- มีที่ดินตั้งแต่ 51 - 100 ไร่
- มีที่ดินตั้งแต่ 101 ไร่ขึ้นไป

ตำแหน่งทางการ หมายถึง ตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งราชการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งได้แก่ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ รองหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล เทศมนตรี ครูใหญ่ สารวัตรปราบปราม สารวัตรสืบสวน รองสารวัตร ปลัดอำเภอ ลูกแถว ผบ.หมู่ นายแพทย์ สารวัตรกำนัน สมาชิกสภาตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการอิสลาม คณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการ ทสปช. อปป. ลส. ขบ. คณะกรรมการศึกษา คณะกรรมการป้องกันปราบปรามยาเสพติด และตำแหน่งอื่น ๆ ซึ่งราชการแต่งตั้งให้ไปปฏิบัติหน้าที่ ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งตำแหน่งทางการออกเป็น 3 ระดับคือ

ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการ หมายความว่า บุคคลผู้นั้นไม่ได้ดำรงตำแหน่ง
อะไรเลย

ดำรงตำแหน่งน้อย หมายความว่า บุคคลผู้นั้นดำรงตำแหน่งไม่เกิน 2
ตำแหน่ง

ดำรงตำแหน่งมาก หมายความว่า บุคคลผู้นั้นดำรงตำแหน่ง 3 ตำแหน่งขึ้นไป

ตำแหน่งทางสังคม หมายถึง ตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งประชาชนในชุมชนให้การยอมรับ
และกำหนดขึ้นให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านเกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งได้แก่ตำแหน่ง นายกษมาคม
กรรมการสมาคม ประธานกรรมการสมาคม นายกสโมสรต่าง ๆ นายกขมรม หรือหัวหน้าขมรม
ประธานมูลนิธิ รองประธานมูลนิธิ รองประธานสมาคม รองประธานขมรม รองประธานสโมสร
กรรมการมูลนิธิ กรรมการขมรม ธุรกิจท่องเที่ยว กรรมการขมรมศิษย์เก่า นายสนามขมรม
เทนนิส กรรมการสโมสร ที่ปรึกษาขมรมธุรกิจท่องเที่ยว ที่ปรึกษาสโมสรต่าง ๆ ที่ปรึกษาคณะ
กรรมการอิสลาม โต๊ะอิหม่าม โต๊ะครู คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้าน กรรมการกลุ่มสหกรณ์เกษตร
กรรมการกลุ่มลูกเสือชาวบ้านกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ และตำแหน่งอื่น ๆ ซึ่งประชาชนหรือ
ชนชั้นนำในชุมชนแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของชาวบ้านหรือชนชั้นนำ ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่ง
ตำแหน่งสังคมออกเป็น 3 ระดับคือ

1. **ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม** หมายความว่า บุคคลผู้นั้นไม่ได้ดำรงตำแหน่ง
อะไรเลย

2. **ดำรงตำแหน่งน้อย** หมายความว่า บุคคลผู้นั้นดำรงตำแหน่งไม่เกิน 2 ตำแหน่ง

3. **ดำรงตำแหน่งมาก** หมายความว่า บุคคลผู้นั้นดำรงตำแหน่ง 3 ตำแหน่ง ขึ้นไป

ตำแหน่งทางธุรกิจ การค้า อุตสาหกรรม หมายถึง ตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งประชาชนใน
ชุมชนให้การยอมรับและกำหนดขึ้นให้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม ซึ่งได้
แก่ ตำแหน่งผู้จัดการ ประธานบริษัท ผู้จัดการ โรงงานอุตสาหกรรม ประธานกรรมการธุรกิจ
ท่องเที่ยว ผู้จัดการโรงแรม ประธานกลุ่มสหกรณ์สมุทรวิชัย ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคาร กรรมการ
ธนาคาร กรรมการขมรมมัคคุเทศน์ กรรมการสหกรณ์ กรรมการกลุ่มขมรมธุรกิจการท่องเที่ยว
และตำแหน่งอื่น ๆ ซึ่งประชาชนหรือชนชั้นนำในชุมชนให้การยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่ทางธุรกิจ
การค้าอุตสาหกรรม ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งตำแหน่งทางธุรกิจ การค้า อุตสาหกรรม ออกเป็น
3 ระดับคือ

1. **ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางธุรกิจ การค้า อุตสาหกรรม** หมายความว่า บุคคลผู้นั้นไม่
ได้ดำรงตำแหน่งอะไรเลย

2. **ดำรงตำแหน่งน้อย** หมายความว่า บุคคลผู้นั้นดำรงตำแหน่งไม่เกิน 2 ตำแหน่ง

3. **ดำรงตำแหน่งมาก** หมายความว่า บุคคลผู้นั้นดำรงตำแหน่ง 3 ตำแหน่งขึ้นไป

การเป็นสมาชิกองค์การ สมาคม หรือมูลนิธิ หมายถึง การสมัครเข้าเป็นสมาชิกขององค์การ สมาคม หรือมูลนิธิ ซึ่งอาจเป็นองค์การหรือสมาคมของทางราชการ หรือของเอกชนก็ได้ เช่น มูลนิธิอำเภอ มูลนิธิเทศบาล มูลนิธิบำเพ็ญบุญ มูลนิธิสมาคมฌาปนกิจ สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ สมาคมกลุ่มพ่อค้า สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียน สโมสรไลออนราชบุรี สโมสรโรตารีราชบุรี สโมสรข้าราชการอำเภอเมืองราชบุรี หรือ เทศบาลเมืองราชบุรี ลส.ชบ., ทล. ปช., อพป. อาสาสมัครกองทุนแห่งชาติ ชมรมนิสิตเก่าจุฬา, ธรรมศาสตร์, รามคำแหง สมาชิกสหกรณ์ สมาชิกกาชาด ชมรมเทนนิส แบดมินตัน สมาชิกพรรคการเมือง สมาชิกธนาคารพาณิชย์ ออมสิน สมาชิกบริษัทประกันภัย สมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร สมาชิกองค์การทหารผ่านศึก และสมาชิก อื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นองค์การสมาคมมูลนิธิ ที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก ทั้งของราชการหรือเอกชนก็ได้ ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการเป็นสมาชิกขององค์การ สมาคม มูลนิธิ ออกเป็น 3 ระดับคือ

1. ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การ สมาคม มูลนิธิ
2. เป็นสมาชิกองค์การหรือสมาคมย่อย หมายความว่า บุคคลผู้นั้นเป็นสมาชิกองค์การหรือสมาคมไม่เกิน 2 องค์การ หรือสมาคม
3. เป็นสมาคมองค์การหรือสมาคมมาก หมายความว่า บุคคลผู้นั้นเป็นสมาชิกองค์การ หรือสมาคมตั้งแต่ 3 องค์การ หรือสมาคมขึ้นไป

รับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน หมายถึง การได้รับการสื่อสารโดยการอ่านหนังสือพิมพ์ การอ่านนิตยสาร วารสาร และการรับฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งความถี่ของการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ดังนี้

ความถี่การอ่านหนังสือพิมพ์ ในการวิจัยนี้ได้แบ่งระดับความถี่ออกเป็น 4 ระดับ อ่านทุกวัน อ่านบ่อย ๆ อ่านนาน ๆ ครั้ง และไม่สนใจเลย

ความถี่การอ่านนิตยสาร วารสาร ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งระดับความถี่ออกเป็น 4 ระดับคือ อ่านทุกวัน อ่านบ่อย ๆ อ่านนาน ๆ ครั้ง และไม่สนใจเลย

ความถี่การฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์ ในการวิจัยนี้ได้แบ่งระดับความถี่ เป็น 4 ระดับเช่น ฟัง-ดูทุกวัน ฟัง-ดูบ่อย ๆ ฟัง-ดูนาน ๆ ครั้ง และไม่สนใจเลย

การตัดสินใจ ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง อำนาจในการริเริ่ม และตัดสินใจดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ

พลวัตของโครงสร้างอำนาจ และชั้นนำ หมายถึง การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของลักษณะ รูปแบบ และเนื้อหา ของโครงการอำนาจ และชนชั้นของเทศบาลเมืองที่ทำการศึกษา

รายละเอียดอื่น ๆ เกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยปรากฏในบทที่ 3.